

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társula heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATO

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Felévre	2 "
Negyedévre	1 "

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek,
mint az előfizetési pénzek a „Közművelő-
dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a
várbá küldendők.

Milyen magaviselettel kell lenni az isteni tisztelet rendezésében részt vevő személyzetnek?

Mutatvány az „Istentisztelet szolgálata” című munkából.

Bármilyen néven legyenek nevezve az életben azok, kik az isteni tisztelet előkészítésében, rendezésében, és végrehajtásában részt vesznek, azoktól nemcsak a dolog természete, hanem az áhitatos hívek közérzése, és megegyezése, de még a közönyös, vagy hitetlen világ is megkülönböztetett jó magaviseletet követel. Ezen jó magaviselet, az illem, az illető személynek egész életére kell hogy kiterjedjen. Nem elég a szent cselekmény idejében, a templomban, kifogástalan viselettel lenni, mert ezt a legutolsó gyermektől is a hely szentsége megköveteli; de szükséges áthatva lenni az isteni tisztelet szellemétől. Vallásos buzgóság, tevékeny szeretet és a kötelességek kifogástalan teljesítése: ez az, mit tőlök a vallás és az állás megkövetel.

De főleg a templomban és a szent helyeken általában, az álláshoz illő lelkületet minden mozdulatban, ruházatban, viseletben, érzelemben, szóban és tettben, tanusítani és gyakorolni kell. Aki ezt tenni nem képes, vagy talán nem is akarja, az minden lépésében megsérti a szent helyekhez találó illemet, és tiszteletet, és egyházi szolgálatra általában, még a legalsóbbra sem való, — és onnan eltávolítandó.

Minden házi ur joggal megköveteli az ő szolgálatába vett személyektől az ő udvarához alkalmazott magaviseletet, egy sem tűri házi rendjének megzavarását és felforgatását. Nincs oly nagy házi ur sehol, mint az Isten; semmi háztartásban nincs olyan rend, mind az ő tiszteletében az ő templomában, az ő oltárának szolgálatában.

Azért a legrégebb időktől fogva törvényekkel is gondoskodott az egyház, a szent dolgok kellő tiszte-

letben tartásáról, sőt maga Krisztus azt mondja: „Ne adjátok a szent dolgot az ebeknek”. Ebből kifolyólag az összes egyházi régi és új törvények megegyeznek abban, hogy a szent dolgokkal szemülni kell bánni. Sancta Sanete tractanda.

Azon alap gondolat, mely az isteni tisztelet szolgálata teljesítésében a résztvevőket kell hogy lelkesítse, nem lehet más, mint az, hogy Isten házában, s az oltár szolgálatában vagyunk, s amit teszünk, az mind ami Üdvözítőnkre vonatkozik, ki ha a szomjas szegénynek nyújtott utolsó pohár víz érdemét sem hagyja jutalom nélkül, s a mit veletettünk, úgy veszi, mintha neki tettük volna; a ki a világi dolgokkal foglalkozó Mártának monda: Márta, Márta, te szorgalmatos vagy és legtöbbször törődöl. De csak egy van, ami szükséges. Mária legjobb részt választott, mely el nem vétetek tőle: bizonyára figyelmez az ő szolgálatában fáradozókra, s azt követeli tőlünk, hogy egészen testben, lélekben az ő szolgálatában legyünk, s az egyedül szükségesről meg ne feledkezzünk.

És ez a fő. Illem Krisztusért, ez szent dolog; evel nem versenyezhet az, amitígy nevezhetnénk, illem a világért. Ha viseletünk a templomban csupán a világért, s az emberek tekintetéért kifogástalan: megfosztjuk magunkat a legbecesebb öntudattól, mely minket igazi, őszinte, vallásos érzelemre emberi tekinteteken felül emelkedő tiszteletre, lelki hódolatra, és imáadásra kötelez, — Illem a világ, az emberek kedvéért mindig külsőség marad és nem ment a képmutatástól; illem Krisztusért: ez vallásos dolog s mindig isteni félelemmel van párosulva.

Azért tehát méltán várja a világ, hogy az oltár minden szolgálója ezen szellemtől áthatva legyen, hogy szolgálatában komolyság, nyugalom, méltóság legyen, s odaadó, önfeláldozó szeretet a kötelesség teljesítésé-

sében. Valamint a paptól, úgy tőlök is megvárja, hogy őszintén tiszteljék a szent titkokat és szent helyeket, el nem viselheti az áhitatosság és tisztelet megtagadását. Azért a templomban, a szolgálatában fáradó személyzet, magaviseletében következő szabályokat fogja követni:

1. Áhitatosan, imára felfogott kézzel áll, jár, kel a templomban, és pedig úgy hogy jobb kezének hüvelykét bal keze hüvelykén keresztül tegye, keresztalakban, kivételnek csak akkor van helye, ha mindkét kezével el van foglalva, ha pedig csak az egyik kezében viszen valamit, ilyen esetben ezt jobb kezével végzi; és balkezét szívére teszi. Tehetetlenül, hanyagul lefüggő ide s tova hányt vagy lógatott karokkal, vagy pedig ökölbe fogott marokkal, mintegy fenyegetőzve járni, vagy döledezni illetlen dolog és sérti a helynek szentségét. — Még a karmesterek és művészek símesenek ezen szabály alól kivéve. Tudniok kell, hogy nem a templom van érettök, hanem ellenkezőleg ők a templomért, és az isteni tisztelet díszét semmiféle göggel párosítani, vagy kipótolni nem lehet. Ha a karmester az ének művészetét vezeti s ebben kezével jelt adni is kénytelen, tegye azt lehető szerénységgel és illendőséggel, jól megjegyezve azt, hogy az erős taktus — ütés, vagy a karnagyí pálczának esörtetése, vagy egész accordok foghangokon való elszalasztgatása nem tartozik az isteni tisztelethez. S aki úgy adja a jelt, mintha valami rozzant verklit izzasztó munkával forgatna, vagy sárban megragadott szekeret s lovakat kellene buzdítania: elfeledi, hogy eme tulságos erőfeszítésnek sem itten, sem mostan ninesen helye. — Szánalomra méltó dolog az, ha valaki a művészet nevében jó a templomba, s műveletlenségét lépten, nyomon árulgatja. — Az ének, zene, orgona, vezetésében, minden feltűnni vágyástól óvakodni kell. Ennek még a gyanúja, sőt az árnyéka is távol legyen attól, aki Istennek híven akar szolgálni, kielőtt, ha valaki magát kitiüntetni kívánja: egészen másképpen kell azt eselekedni. —

2. Ne vesztse el a szent dolgok iránti köteles tiszteletet azért, mert azokat naponként látja, sőt azt ébren tartani, és gondosan ápolni törekedjék. Ha érzi, hogy a tiszteletet a megszokottság keblében már legyőzte, tudhatja azt is, hogy kötelességét rosszul teljesíti, s oly napszámosná aljasult le, ki csak a nap lenyugvása s bére után sovárog.

3. Járása legyen kimért, egyenletes, komoly, és férfiúhoz illő. Testét egyenesen tartsa, de kevélység nélkül. Futkosás, hadarászás, hevenyészés, távol

legyen. A ki tudja urának akaratát, és még sem teljesíti, kettős hibát követ el.

4. Arczkifejezése, taglejtése, beszéde, mindig figyelmet, szerénységet és illemt mutasson, s legyen hű kifejezése a belső vallásos érzelmeknek, és még inkább e szent hely és szent eselekmény tiszteletének.

5. Haja legyen tisztességesen tartva, rövidre nyírva és rendezve, de nem fodritva, vagy feltűnően kenve. — Hosszú bajusz, vagy hosszú szakáll nem igen illik a szolgálat természetéhez; s mihely csak legkissebb árnyéka meglátszik azon közönséges hiúságnak, hogy valaki bajuszának hosszúságában gyönyörködik e hiba, mit máshelyen hiba nélkül tüünk, itten a mellett, hogy sért, nevetségessé válik. Több részletes zsinatok ezen okból a hosszú bajusz viselést megtiltották. Azért rövidre kell a bajuszt és szakált nyírni, s egyforma állapotban tartani.

6. Ábrázat és kezek, mindig kifogástalanul tiszták legyenek, nemesak azért, mert szent és tiszta dolgokat érintenek, hanem azért is, nehogy az érintés a szeny terjedését okozhassa. Fülvájás, bajuszpödörgetés és körömtisztítás a templomban: utálatos dolgok, miknek törtémi még bizalmas körben sem szabad. Hosszu körmökkel, s ezek alatt fekete szeny rakódásokkal csak borzalmat kelt az ember maga iránt. —

7. A ruházatnak, jól rendezettnak, egy féle, lehetőleg barna, vagy sötét színűnek kell lenni, minden felöltő hiány, vagy felöltő szabás kerülendő.

8. A templomban piszkos, sáros esizmával, cipővel, vagy épen saruban, pántoffiban megjelenni ingre vetkezni, hálósapkában járni, még ha magára van is az illető, a legnagyobb mértékben illetlen dolog, és a vége: romlás, lelki veszedelem. A mit egy előkelő urnak a házában tenni nem memél, azt a templomban is bátran elkerülheted, mert nines sehol oly nagy és előkelő ur, mint maga az Isten. —

9. Ha a templomot, az abban lévő ritkaságot, vagy drágaságot, idegenek látni kívánják: az előljárásság tudtával, szabad nekik szolgálatot tenni, de tiszteletlen dolog fennhangon, nevetgélve, vagy tulságos bőbeszédrel a hely szentségéről megfélekezni, kiabálni. —

10. A templomban, szükség esetén kívül, vagy megállani, hogy hátad a tabernakulum felé legyen fordítva, nem szabad. Még a hivekben is ezen visélet megróvást érdemelne.

11. Valahányszor a tabernakulum előtt, hol az örök lámpa ég, átmegy, tiszteletteljesen hajtsd meg magad, és egészen le a földig jobb térdeddel térdeljle.

A térdhajtás ne legyen olyan, mint aminővel a zsidók és pogányok Krisztust szenvedésében kigunyolták, sem olyan, mintha lábad el volna törve, vagy féltened a nadrágot. Utánozd a papokat és a legjobbakat ezen tekintetben. Ha az oltári szentség a tabernakulumból ki van téve az oltárra, a mély meghajtás mellett mindkét térdrel le kell borulnod, valahányszor előtte átmegy.

12. Oly oltárok előtt, hol a szentség sem eltéve, sem kitéve nincs, elég közepes főhajtással tiszteletet jelentened.

13. Ha áldozó pappal találkozol, meghajtva magad megállasz, míg melletted elmegy. Ha a szentséget kezében vinné: egészen letérdelve vársz, míg melletted elhaladt.

14. Midőn naponként először a templomba mégy, vagy utoljára onnan kijössz, hintsd meg magadat szentelt vízzel, — s szokott rövid imádságot végezd el.

15. Ha az isteni tisztelet alatt valamit tenni kell, végezd azt nemcsak illemmel de, isteni félelemmel, nyugodtan a nemtetszés, ingerültség, harag vagy vonakodás legkisebb jele nélkül. Ha valamit mondanod kell, az legyen szükséges, és oly halkán esendesen mondva, hogy senkit ne zavarjon; és feltűnést ne keltsen. Ha a karzaton az énekeket, vagy az ifjúságot, a hajóban a gyermekeket, a sekrestyében a minisztereket, valamiért rendre kell utasitanod: az mindig lehető zaj nélkül, és minden ingerültség nélkül történjék, szem előtt tartva azt, hogy valakit s éppen a templomban megbántani, vagy éppen megsérteni sem szóval, sem tettel nem szabad. A ki egyházi szolgálatban van, az kezét másra soha fel ne emelje, annál kevésbé szabad fenyegetni, vagy éppen megverni, — s az ily fellépés magát az állást teheti kockára.

16. Mihelyt valaki tapasztalja, hogy ezen magviselet külső és belső kellékei benne gyengülve és fogyatkozva vannak, törekedjék annak okát felfedezni és eltávolítani. a) Fő oknak fog bizonyulni bizonyos belső lanyhaság, és megszokottság, miről a 2. pont emlékezik. Ezt éppen a vallás eszközeivel gyakori gyónással, és áldozással kell legyőznöd.

b) ha külső okok forognak fenn: ezeket kell eltávolítani. A ki a világi társaságokat szereti, és felkeresi, jáékokban részt veszen, táncból ki nem marad, fogadókat, vendéglőket látogat, még vadászni is eljárogat, a bort szereti (cantores: amant liquores.) minden vendégségben szeret kanál lenni, komediából, circusból, színházból félvilágért nem maradna el, stb: az ilyen tapasztalni fogja, hogy hiva-

tásának pontos teljesítése elébe sok akadályt gördit, mik őt még a templomban is gyakran megakasztják, és megzavarják.

Az osztály rendszert-e, vagy a váltakozó rendszert alkalmazzuk.

Sokat vitatták már a nevelés és tanítással foglalkozó szakfériak azt, hogy a több tanítóval bíró iskolában az osztály rendszert-e, vagy váltakozó rendszert kelljen alkalmazni. Némelyek az egyik, míg mások az ellenkezőt tartották helyesnek. Röpiratok s ezen kívül tanügyi lapokban egész cikksorozatok jelentek meg, melyeknek egyike az osztály-rendszer, másika meg a váltakozó-rendszer mellett érvelt. — Azt hiszem tehát nem lesz időserültlen, ha e kérdésre vonatkozólag szerény nézeteimet elmondom, nem azért mintha azokat irányadóknak vagy egyedüljókna tartanám, hanem azért, hogy a fölvetett téma nagyobbik táborának nézetei által teljesen meggyőzetvén, én is mindkettőre vonatkozólag elmondjam azt, hogy mint tanító, melyik rendszernek minő hasznos és káros oldalait látom és tapasztalom, s azon rendszert, melyet hazánk legtekintélyesebb iskoláiban alkalmaznak, s melyet legtekintélyesebb tanfőúrjaink helyesnek találnak, s melyeknek hasznos volta mellett több az ok, mint ellene, elfogadásra ajánlom és annak észszerűségéről másokat is meggyőzök. —

Tudjuk ugyanis azt, hogy olyan elemi-iskoláknál, hol minden egyes osztálynak külön terme és külön tanítója van, hol az osztály rendszert, hol pedig a váltakozó rendszert alkalmazzák: vagyis: az előbbi esetben minden tanító folyton ugyanazon osztályban tanít a mely kezdetben rábízott, míg az utóbbi rendszer szerint a tanító elkezd az első osztályon és legelső növendékeit minden egyes osztályon keresztül ő maga vezeti mindaddig, míg az osztályok mindenikén áthaladt s ekkor ismét új növendékekkel kezdi az előbbi munkát. —

Lássuk először is az osztály, vagy más néven maradó rendszert, nézzük meg annak előnyeit és hátrányait.

Előnyei: 1.) A tanító e rendszer mellett egy osztálynak tanítási titkaiba alaposan kiképezheti magát és az elméletet a gyakorlat terén osztályában értékesítheti, meglévén rá az idő és alkalom, hogy a módszerben esetleg kísérletezéshez is forduljon és azt, minek káros voltát osztálya keretébe be nem illőnek tapasztalja már a következő évben kiküszöbölje, tehát helyesebb módszert alkalmazzon. —

2.) Olyan intézeteknél, hol különböző tehetségű tanítók működnek, a gyermek nincs azon káros, hogy gyengebb szerencsétlen eseménynek kitéve, hogy esetleg gyenge tanítóhoz kerülve, folyton azzal haladjon osztályról-osztályra, mint a váltakozó rendszernél és e miatt tehetségei nagyon gyarló kiképzetést nyerjenek, mert ha gyenge tanítóhoz kerül annak osztályát úgy is egy év múlva odahagyja és a mulasztottakból helyre is pótolhat a következő évben.

3.) Az előbbi okból kifolyólag különböző tehetségű tanerővel rendelkező intézetbe a szülők is kevesebb tartózkodással boesátják gyermekeiket, meglévén némelyikben azon biztos remény, hogy a gyengébb tanító mulasztásait majd egy szorgalmasabb helyreigazítja.

4) A gyermekekre nézve is annyi haszon van még ezeken kívül, hogyha tanítóját nem szereti, sőt gyűlöli, úgy egy év múlva gyűlölt tanítójától megszabadul.

Ime ezek azonfontosabb okok, melyek az osztály vagy maradórendszernek előnyül betudhatók. De nézzük meg annak hátrányait is.

Hátrányai az osztály rendszernek:

1) Már e szó „maradni” és „nem haladni” rossz hatással van rám. Tudjuk azt jól mindnyájan, hogy az embernek mindenben végezdje a haladás és tökéletesedés; de ha ez az embernek Istentől kirendelt útja, akkor magának az embernek is szent kötelessége a haladást minden hatalmában álló eszközök segítségével előmozdítani. — Az osztály rendszer mellett pedig a tanító folyton egy esapatnak a módszerén ragódik és csaknem elfeledi más osztályok tanítási methodikáját és annak főképpen gyakorlati alkalmazását ugyannyira, hogyha esetleg föltöttek hatósága más osztályba helyezné, vagy talán állást kellene változtatnia, a hol más osztály bizatnék rá, akkor csak tapogatózdnék, mintha egészen újonez volna a tanításban és ismét sok időt kellene elvesztegetnie, míg új helyzetben ismét sikeresen működhetnek. — Lehet a tanító bármilyen szorgalmas általános ismeretek gyűjtésében, olvashat szak-könyveket, de gyakorlat hiányában beleszokván azon egyformaságba, melybe végzete sodorta, utóvégre csak egyszerű napszámosá törpül, kinek már nincs is mit a tanítás és neveléstanból tanulnia, mert hiszen annyi évek óta, hogy úgy hasonlítsam, egy gyárban dolgozik, ki a saját teendőjét már vakon, vagy behunytt szemmel is el tudja végezni. —

2) Az osztályrendszer a tanítók közt valóságos kasztrendszernek szülőanyja. Hátha még hozzá az egyes osztályok tanítóinak fizetése közt is különbség van!

Ekkor mindenik egy külön kis államot képez önmagában. Tudom a saját teendőmet, mit törődjem a máséval? — így beszélnek nagyon sokan. —

3) A felsőbb osztály tanítója kisebbnek tartja igen sok esetben az alsóbb osztály tanítóját magánál. —

4) A gyermekek előtt a tanítók nem egyforma tekintéllyel bírnak, mert a gyermek azt hiszi, hogy valamint az osztályokban fokonként többet és többet kell tanulni, úgy a tanítók is minél magasabb osztályban tanítanak, annál többet tudnak és annál tudományosabbak. —

5) Az előbbiekből folyólag a fegyelem is megeseonkítást szenved, mert a gyermek azon hiedelemben van, hogyha hibát követ el és a tetten nem saját tanítója kapja rajta, más osztály tanítójának ezért nincsen joga még csak megdorgálnisem.

Az igaz, hogy az a dolog útja és rendje, hogy az illető saját osztály-tanítójának jelentessék föl: de akárhányszor vannak esetek, melyek azonnali intézkedést és rögtöni büntetést vonnak magok után. — Ha látja ilyenkor a gyermek, hogy más osztály tanítója vele szembe úgy szólva tehetetlen, akkor nem hiszem, hogy az illető tanítóban nagy tekintélyt látna. —

Ez ugyan megtörténhetik akár a váltakozó rendszernél — hol a tanítók, mint előbb is említém, kasztozat képeznek, — ott gyakoribb, mert némely nagyzási mániában szenvedő tanító azt állítja: **A z é n o s z t á l y o m b o l s e n k i s e m p a r a n e s o l, h a b a j v a n t e s s é k a z i l l e t ő t f ő l j e l e n t e n i, d e a z é n n ö v e n d é k e i m e t a l s ó b b o s z t á l y t a n í t ó j a m é g m e g d o r g á l n i s e m e r é s z e l j e.**“

Hallottam és én magam is tudok olyan esetet, hol egyik tanító kollegáját a gyermekek előtt nyilvánosan megszdta csak azért, mert ez egy nagyobb fiut rakoncátlanságáért megdorgált: egyszersmind veszekedés alakjában szívére kötötte kollegájának, hogy mint alsóbb osztály tanítója ne merészeljen többé a felsőbb osztály tanulóknak szólni.

6.) Az osztály rendszer a tanítók haladásának valóságos megölője s a helyett, hogy a munkakedvet fokozná és a tanítók közt nemes vetélkedést keltené, inkább a lenézés, idegenkedés, hanyagság és kedvetlenség szülőanyja.

7.) Az osztály rendszer mellett a tanító minden évben új növendékeket kap vezetése alá s így még a gyermekek tehetségeinek, szokásainak és véralkatuknak kiismerésével is sok időt kell vesztegetnie.

Ezek azon főbb okok, melyek az osztály, vagy maradórendszernek hátrányai, a melyek azt hiszem elegendők arra, hogy annak czélszerűtlenségéről másokat is meggyőzzenek.

De lássuk a váltakozó rendszert.

A váltakozó rendszernek nézetem szerint csakis egyetlen fontos oka van, mi annak ellenségeket szerezhet, s ez a tanerők különböző képzettsége, vagy helyesebb n azok lelkiismeretes, buzgó és odaadó működésén sarkalik.

Legfőbb hátrányul azt hozzák föl, hogy azon gyerekek, ki hanyag tanítóhoz kerül, valóságosan szerencsétlen.

Előnyül azonban e rendszer mellett nagyon sokat lehetne fölhozni, melyeket nem szükséges egyenkint felsorolnom, mert azon okok, melyek a maradórendszernek hátrányai mind a váltakozó rendszer előnyei mellett bizonyítanak, vagy közzönségesen szólva, annak malmára hajtják a vizet.

A mit legfőbb hátrányul említenek t. i. a tanerők külfölfeleségét, ez szerintem nem elegendő ok arra, hogy a váltakozó rendszernek ellenségei legyünk, sőt éppen ezért, hogy a tanerőket buzdítsuk és köztük nemes versenyt keltsünk, kellene a váltakozó rendszert minden iskolánál életbe léptetni. — Nem hiszem, hogy a gyengébb tanító a szorgalmasabb által felmutatott eredményen fel ne hevülne és már csak ambícióból, — ha nem egyébből is, — hasonló eredményt ne iparkodnék produkálni, hogy föltöttek hatósága és a szülők előtt tekintélyét föntartsa s a sikeresen fölmutatott eredmény által a törvény követelményeinek is eleget téve állásán maradhasson s így egzisztenciáját is biztosítsa, mert jöhet az 1838-ik 38 t. ez. 2 §-a értelmében a tanítók élethosszúiglan választatnak, de ehhez a §-hoz egyszersmind hozzá van adva az is, hogy hivatalukból súlyos hanyagság miatt elmozdíthatók.

Már pedig az olyan tanító, ki kartársai által elért eredményen nem buzdul, az valóban hanyag, s így nézetem szerint nem érdemes a tanítói névre. — Az ilyen ellen tehát az előbb említett trv. ez. értelmében mindig jogában áll, sőt az iskola érdekében erkölcsi kötelessége a föltöttek hatóságnak a fegyelmet vizsgálato megindítani, mert utóvégre nem az iskola van a tanítóért, hanem megfordítva.

Ez tudom, hogy némelyek előtt tulszigoru igazságnak tűnik föl és azt hiszik, hogy én a tanítóknak hóhéra vagyok. — Világért sem! — Bármennyire szívemen fekszik ez osztály érdeke, — hisz magam is tanító vagyok, — bármennyire fáj az, ha valaki közülünk méltatlanul bántalmaztatik, más részről a közjó érdekéből óhajtanom kell, hogy a konkoly mindenünnen hulljon. — A ki tehát hivatását nem képes teljesíteni, vagy hanyagul teljesíti, az olyan bárki fia is legyen, inkább

válják meg e pályától és válaszszon olyant, hol működése által még hasznára lehet a társadalomnak. — Azonban a változó rendszernek megbecsülhetetlen előnyeit már az iskola érdekében nem szabad egyesek hanyagságának föloldozni. — Hisz e rendszer mellett lehet a tanításbani eredmény valóban sikeres, e rendszer lehet csak a tanítók szorgalmának valóságos melegágya, e rendszer mellett omlanak le a választalak a tanítók között, e rendszer szerez nekik a szülők, úgy mint a gyermekek előtt egyforma tekintélyt.

Hazánk fővárosában, továbbá Szeged, Arad, Temesvár stb. . . helyeknek legtöbb osztott iskoláiban mindenütt e rendszert alkalmazzák. — De nemcsak városokon, hanem falu helyeken is, a hol minden tanítónak külön egy osztálya és terme van, csaknem mindenütt a váltakozó rendszer a gyakoribb.

Kitünőbb tanfelügyelőink a kik egyuttal paedagogusok is, mint Toth József pestmegyei, továbbá Dr. Verédy K. Dr. Halász Ferenc, Dr. Havas Gyula, stb. szintén e rendszert tartják helyesebbnek és neveléstani szempontból az elemiiskolás gyermekek természetének a váltakozó rendszer sokkal jobban meg is felel, mint a maradó rendszer.

Ezekben vétem szerény nézeteimet csak egy főbb vonalaiban a két rendszerről elmondani, de az igaz a mit beszélttem, nagyrészt tapasztalatból tettem. — Azt azonban, hogy a két rendszer közti éles ellentétnek okait annyira kimutattam-e, hogy a helyesebbnek ezélszerűségéről másokat meggyőzőm sikerült-e, nem én ítélem meg. — Iskoláinkban melyik rendszer alkalmaztassék, az ismét nem tollünk, tanítóktól függ, hanem ha iskoláink előjárói is a váltakozó rendszert helyesebbnek találják, mint az osztály vagy maradó rendszert, úgy várvavárom azon perezet és örömmel üdvözlölném azon napot, melyen a váltakozó rendszer minden osztott iskolába bevezetnének, mert ezzel nézetem szerint a magyar-iskolainvelés és tanítás utján egy jókora lépéssel előbb haladnánk, de hiszem is, hogy ezen idő nem soká fog késni.

Pongrácz János.

A szeszes-italokról.

b. Bor.

És itt záradékol, mintegy kis velegben említést kelteünk a nemzet egyik legdrágább gyöngyéről, a Tokaj-hegy-aljáról.

A statisztikai adatok, melyek e szakasz záradékául szánvák, ma nagyon szomorúak, de ép azért nem hallgathatjuk el.

Tokajhoz, mint a magyar nemzet egyik kinsese és büszkeségéje magyar nemzet életörténetéből a multban és jelenben örök emléktű események fűződnek.

Tokaj-hegyalja hajdan és a közel multban is az ország legfőbb méltóságainak, főnemeseinek és nemesseinek, kiket a zsidó liberalismus és liberalis zsidóság vérszopó hada még nem lieztált volt ki kastélyaikból és ősi birtokukból, — szüreti találkozó helye volt. Az ország színe-java itt szüretezett.

Tokaj szőlő vesszején nemesak nektárt esepegettek, hanem itt az ország, a nemzet is magánosok legvitalisabb ügyeit és politikai dolgait vitatták és beszéltek meg.

A nemzet disze, virága, a lelkes fiatalsága igen gyakran itt tette hódításait a szépnem választottjai közt. Vasutak

nem szelték a hon síkjait és völgyeit, de a hintók és társzekerek, mint hangya nyüzösötek.

Tokaj szőlője és bora a fejedelmi és főiri asztalok dísze, legbecesebb isteni itala, de egyuttal az ország legdrágább kinsese vala.

Innen lett, hogy a Tokaj hegyalj táján még a hegyeket, hegytetőket és sziklákat is mesterségesen szőlőtermő talajja alakították át, minden valamire való magyar ember szőlőt iparkodott itt vásárolni, új városok épültek, a régiak kiujultak, hegyen-völgyön vig dana hangzott, s így fény, nemzetgazdászati és politika tekintetében nagy és jelentékeny szerepkört nyert.

Kereskedelmi tekintetben pedig Bodrogkeresztur főemporiummá, a Tokaj hegyalja állandó gyűlekezési ponttá, és a nemzet közvagyonává, közkinsesévé lett. Így emelkedett ki Zemplénnvármegye főiri és mágnási családjaival. Minők: br. Vay, Andrásy, Zichy, Károlyi, Forgách, Degenfeld, Stáray, grófok, br. Sennyeyek, Zsedényi, Dráveczky, Szirmay, Bukovszky, Szmrecsányi, Nagy, Tóth, Szabó, Mezőssy, Somogyi, Deresényi, Karácsonyi, Matyasovszky stb.

A sok jó és balszerenese után, melyek az idők folyamán át Tokaj hegyalját érinték, a legleverőbb balszerenese a legmegdöbentebb esapás ma pusztítja.

A veszély nagyságáról, melyet a filoxera, a milliárd musztító parányi féreg okoz, némi fogalmat nyujtanak a kataszteri hiteles adatok, melyek szerint „Tokaj hegyaljának 14.521 katr. hold szőlője volt, melynek átlagos értékét — esupán 7000 forinttal véve, — a szőlők értéke 10 millió 164,000 frt. E szőlők átlagos jövedelme katr. holdonkint 8 htl. á 50 frt teszen 4 millió 480,000 frtot, amely után az állam egyes, községi- és pótadókban 60 ezer forintot nyer, melyhez hozzájárul a tokajhegyaljai 48 község lakosainak személy és kereseti adója, aini 35—45 ezer forintra megy, és hozzájárul ennek fogyasztási adója, mi szintén mintegy 57—60.000 frtra rug, s ezek szerint, esupán az állam összesen 140—150 ezer frton felül van érdekelve, mi a szőlőkkel együtt semmiségbe merül.“

Ezenkívül ama 38 érdekelt községben a szőlők elpusztulásával 60 ezer tögyökeres magyar embernek esik ki szájából a kenyér, kik a svábak közt a magyar nemzeti szellem fejlesztésében és nemzetgazdászati emelésében közhasznú és nemzeti érdekű missziót teljesítettek.

Itt a magyar nemzet egyik hagyományos és legdrágább nemzetgazdászati kinsesnek s ezzel együtt a Tokaj hegyalj 38 községének, 11 városának és ezekben 60 ezer derék polgárának megmentéséről van szó.

Kormány és társadalomnak kell itt kezdet fogni, védekezési módok megállapításáról és a szőlők újraalakításához megfelelő anyagi eszközök megadásáról gondoskodni.

Milliókra menő köz nemzeti kinses nem veszhet el és 60 ezer magyar polgár csak eparányiterületen nem juthat koldusbotra.

Hogy pedig általában a filoxera által megtámadott szőlő és bor pusztításával szemben minő szőlőfajokat kellene meghonosítani, már fentebb érintettük.

Tokaj szőlő vesszejét, nektárát, vidékét és népét, mint ős nemzeti ereklyét és legdrágább nemzeti közkinseset kell tekinteni, s hazánk jövő és mindenkori büszkeségére, mig magyar lakandja e földet, biztosítani.

Vizakna.

Izzadmányos nyári tárczalevél.

Párisba jár a világ izzadni az Eiffel toronyra. — Pedig ha izzadni akar valaki, nem kell több, minthogy káplán legyen Szebenben, és egy szép vasárnap, a mikor nem hetes, a vizaknai sós vízbe kívánczok. — A ki ezt nem próbálta, az sohasem tudja, hogy mekkora gyönyörűség rejlik benne. — Illik pedig tudni azt is, hogy mostanság két egész piculáért ki lehet zónatarifázni Szebenből Vizaknára — sőt ennek fejében még vissza is hozzák az embert. — Menjünk hát. — A vasúti pénztárnál 2 órákor már olyan zónatarifás tolongás volt, hogy csak 45%-nyi izzadmányos erőlködés mellett lehetett elérni azt az ablakot, a hol a jegyeket adják. — „Kérek egy II. oszt. jegyet Vizaknára“. — Nines — elfogyott — tessék a III.-ban utazni“. — Denique így is jól van hát. Ki a peronra, fel a kocsiba! Vagy úgy? Hiszen minden kocsit megtelt s még vagy 150 főnyi vasárnapi publikum vár sorára! — Segít azonban a *m. d. v. i.* bőleség!

Elé minden lehető közlekedési eszközt! Zsákos, gabonás, takarmányos és mindenféle kocsikat, még olyanokat is, a melyeken még a régi tarifa boldog féljegyes idejében autidaktikusokat szállítottak fogyasztási adó nélkül! — Szükség törvényt ront — ez bizony nem ment máskép, ha nem kapunk is szekundát, bele kellett ülni az efféle kocsiba! Kiki békeséggel viselte sorsát. Csak egy k. k. feldweibel veszedett a kalauzzal, hogy őt miért akarja darabszámra szállítani, mikor ő így meg úgy — pedig hát a hova ő nem akart felszállani, ott már bennült az őrnagya feleségestül! „Mehet“ — „Akár a falvak“ — mondja egy építész. — „De nem az olyan falvak, a mit te építész!“ Ment is, — menetközben fedték fel, hogy a mi kocsinkat szél is járja, s így mégis jobban, mint a többi heringés hordó. S ez tiszta előny, mert a rendszer kocsikban, ily pogány hőség adtán vesztett ideái támadnak az embernek, p. o. hogy Amerikába megy és új felekezetet alapít, — a mi azonban nem az én agyamban szülemlett meg! Sokkal soványobb vagyok én ahhoz! A rekkenőség és a széláram váltakozása szerinti vegyes érzelmek közepette értünk ki Vizaknára. — A nagy népfelkelés hihetetlen gyorsasággal lep el minden fűrdőt. Harmadfélórai keserves várakozás után fűrdőhöz jutunk — most meg ruha mincse! „Tessék kérem vizes ruhát venni, vagy pedig bájjait női ruhába rejteni — olyan van szárazon“. — „Már akkor inkább csak a vizes férfiruha mellett maradok“. Végre megfűrdöttünk! Most azonban esti 8-ig, a mikor vissza lehet menni, mit tegyünk? Vizaknán éppen marhavásár napja van. Hatalmas por mindenfelé, zónatarifás publikum mindenfelé! — Boldog a kinek valami ismerőse van, a kinek pormentesen töltheti el a hátralevő időt. — A ki azonban arra szorít, hogy beszoruljon az itt ismert kerti helyiségek valamelyikébe, annak, ha torka, gyomra, zsebe nem bánja is meg, megbánja a két füle — nem a pinezér tenyerét — de az itteni muzsikát úgy, hogy egy egész szezonra megelégteli. — Visszamenet halálós

dulakodás a helyekért, mindenki fél, hogy itt marad! — Örül, a ki hazakerülhet.

Egyébiránt a közönség értelmi színvonalától teljesen és föltétlenül eltekintve Vizakna látogatottságát és az új tarifát az jellemzi, hogy vonatunk vitt egy II., négy III. osztályu és 11 ökörkocsit.

Rényei.

— **Fűrdői levél.** Főtisztelendő Szerkesztő Ur! Juliansban egy pár napi időtöltés végett meglátogattam Borszék népes fűrdőjét, mely alkalomadta szerencsének köszönve megismerkedtem Tekintetes Roboz József ural az aradi siketnéma-intézet érdemes igazgatójával, ki épen az említett napon tartotta egy esikmegyei siketnéma nevelési költségének alapjávára „a siketnémák oktatásáról“ szóló, mintegy másfél óráig tartó, s a hallgatóság nagy érdeklődését és figyelmét felkeltő felolvasását. Eme felolvasott mű mindamellett, hogy szerzőjének sokoldalú képzettsége és pedagógiai ismeretéről tesz tanúságot, a hallgatóság nagy tetszését méltán kiérdemelte.

Mely alkalomból kifolyólag hazafias kötelességet teljesítek, midőn Főtisztelendőségdet ezen humanus dologról értesítem és egyuttal nagybecsű lapjában az e czélra adakozók névsorát őszinte köszönetem kifejezése mellett nyilvánosságra hozni bátorodom.

Adakoztak: Urmánczi János 5 frt. Tompa Sándor 2 frt. Ferenczi Károly 1 frt. Görögh Joakhim 1 frt. Procupek Sámuel 1 frt. Lázár Gerő 2 frt. Novák Kamillné 2 frt. Ákonez Sándorné 2 frt. Urmánczi Jánosné 2 frt. Nagy Imre 2 frt. Joseffy Imre 1 frt. Szenkovics Miklós 1 frt. Kopacz Lukács 1 frt. Csiky Kálmán 1 frt. Temesváry Jakab 1 frt. Csiki Dénes 1 frt. Másztig János 1 frt. Züllich István 1 frt. Csiki Tivadar 20 kr. Szenkovics Gyula 1 frt. Dr. Szilvássy János 1 frt. Ifj. Dieső János 1 frt. Dr. Demeter Károly 1 frt. Czákó József 1 frt. Dr. Gross Frigyes 40 kr. Szakács Albert 1 frt. Urmánczy Nándor 1 frt. Egy urnő 2 frt. Egy urnő 20 kr. Egy urnő 20 kr. Összesen 37 frt 90 kr.

A mélyen tisztelt igazgató ur pedig, ki szíves fáradságának ily szép jelét adta, fogadja mindnyájunk nevében őszinte szívből fakadó köszönetem nyilvánítását azon óhajtással, miszerint nagyra törő lelke, a sötétség világában szenvedő szerencsétlenek javára, hova tovább működnie meg ne szünjön, s így példáját többek által követve, hazánk a siketnéma oktatás terén a haladás — azon nivájára emelkedhessék, minővel manapság Európa több cultur államai diésekedhetnek. Adja az Ég!

Brassay József tanító.

IRODALOM.

— Megjelent és alóírtmál kapható az „**örangyal**“ című róm. kath. ima- és énekkönyv II-ik bővített kiadása: 21 ivnyi gazdag tartalommal. Szerkesztette: Baká János esküszentmártoni kántortanító. Ára egész bőrkötésben 60 kr. Félbőrkötésben 45 kr. vászonkötésben tokkal 40 kr. Minden 10 példányra 1 tiszteletpéldány. Ezen imakönyvet ajánlom a főt. lelkészkedő papság, a t. kántor és tanító urak szíves pártfogásába. Cs. Szereda, 1889. augusztus hó. Teljes tisztelettel Györgyjakab Márton, az „**Örangyal**“ kiadója.

— „**Dalkönyveeské**“ elemi és felsőnépiskolák használatára. Ily cím alatt szerkesztett és adott ki egy házagotpotoló kis könyveeskét Hoós János, dévai áll. tan.-képezdei zenetanár. A kis könyv 40 oldalon 35 egy és több szólamu daltartalommal jelent meg, nagyobbára Pósa Lajos gyermekverseire írva. A versírók közt találjuk Gyulai Pált is, a kinek 2 bölcsődalát zenésítette maga a szerkesztő-kiadó. A könyveeské kiállítása esinos. — A dalok egytől-egyig eredetiek, a mi mindenesetre nagy érdeme, hogy nem más könyvekből merítette tartalmát: nem foglal magában idegen zamatú és átültetett dalokat, hanem olyan gyermekversírók költeményeire írott eredeti dalokkal gazdagította gyermekdal-irodalmunkat, a kikről tudva van, hogy a gyermek kedélyvilágának legelrejtettebb titkát is ismerik. Épen azért melegen ajánljuk a kis könyvet a művelt családoknak, valamint a tanítóknak is az iskolai énektanítás segédeszközéül. Ára 25 kr. és megrendelhető Hoós János szerkesztő-kiadónál, Déván (Hunyadmegye).

— Az „**Eredeti magyar daltár**“ magyar zeneszerzők eredeti műveinek havi füzetekben megjelenő gyűjteményéből vettük a III-ik évfolyam 6. és 7-ik füzetét, szerkesztő és kiadja Hoós János Déván. A füzet rendkívül gazdag, a mennyiben tartalmaz 13 dalt zongorára és énekre, továbbá 15 egyes és több szólamu gyermekdalt Pósa Lajos, Hetey Gábor és Rudnyánszky Gyula jeles gyermekversírók költeményeire. A zongorára írott dalok szövegei szintén jeles íróink költeményeiből valók. Ott találjuk Vörösmarty, Petőfy, Tóth Ede, Endrődi Sándor, Jakab Ödön stb. jeleseink költeményeit megzenésítve s a többek közt Endrődi Sándor nak „Megállva a mádi malom kereké“ kezdetű hangulatteljes szép népballedáját Hoós János által megzenésítve. Az „Eredeti M. Daltár“ kiváló gondot fordít a dalok szövegeire is: arra törekedvén, hogy az utczai nők a melyeknek többnyire érkölesrontó, trágár szövegei vannak, leszorítsa a térről, s a komolyabb irányu, művésziileg kidolgozott dalok, melyek szó-költészetünkkel inkább összeegyeztethetők, mint az idegen zamatú esárdások, honosuljanak meg salonjainkban. Jelen füzettel második félévébe lépett, a melyre 3 fíjtával új előfizetést hirdet. Előfizethetni bármely könyvkereskedés után, valamint a szerkesztőségnél Déván (Hunyadmegye.)

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Személyzeti.** Zomora Dániel Imecsalváról Gyergyó-Alfaluba, Bors László esik-rákosi káplán Imecsalvára lelkésznek, Kiss János ujmisés pedig Csik-Rákosra káplánnak neveztettek ki. — Dr. Temesvári János a gyulafehérvári főnöveldei aligazgatóságtól felmentetvén, helyébe aligazgatónak Ágatha Balázs tanár neveztetett ki: Temesvári e miatt elkeseredve ezt — őt igen jellemzően — elég oknak találta arra, hogy ne csak tanári állásáról mondjon le, hanem az egyházmegyéből is eltávozzék.

— **Kanonoki beiktatás.** F. h. 26-án iktatta be Nsgos Dr. Barts Ferenc nagyprépost ur Bálint Károly és Dr. Tódor József kanonok urakat stallumaikba. A beiktatást végző nagyprépost ur az előmozdított és új nevezett kanonok urakat rövid, de velős tartalmu beszéddel üdvözölte, a mire Dr. Tódor új kanonok ur válaszolt: egy mélyen átértett beszédben szónoki emelkedettséggel adott kifejezést örömeinek és aggodalmának új méltóságaival járó feladatai iránt, melyek szavakban mondott köszönetet kegyelmes püspökének a magas kitüntetésért, a nagyprépost urnak fáradságáért, a megjelenteknek rokonszenyüikért és ajánlotta magát kanonok társai szíveségébe — az ifju Benjamin az ősz Símeonok jóindulatába. Délkor Dr. Tódor új kanonok a papnővelében egy fényes lakomát adott, a melyhez hivatalosak voltak a káptalan és kebli papság, a tanári kar és a hatóságok fejei. A vidám társaság számos felköszöntésben adott kifejezést az ünnepelték és egymásiránti nagybecsülésének. Az új kanonok ur saját és vendégei nevében Püspök Ur Ó Excaját is üdvözölte telegrafice. — Társulatunkkal mind a két kitüntetett férfit közeli viszonyban van; Bálint önszga kezdetől fogva mindig melegen érzett ügyeink iránt; az új kanonok ur pedig éveken át volt főszerkesztője lapunknak, s most is alelnöke társulatunknak; azért az ünnep fényéből sugarak ránk is esnek s azok világánál mondjuk el ismételten üdvözlőnkét, hogy: Ad multos annos!

— **Meghívó.** Az erd. róm. kath. Statusgyűlést, azon alapon és jog erejénél fogva, melyet ő esász. és apostoli királyi felségének 1867-ik évi augusztus hó 19-én kelt legfelsőbb elhatározása és a vallás- és közoktatásügyi magyar királyi főméltósága miniszteriumnak 1867-ik évi szeptember hó 12-én 890 és 1873-ik évi június hó 16-án 1008. elnöki számok alatt kelt s a tisztelettel idézett legfelsőbb elhatározásra fektetett leiratai az erdélyi róm. kath. Status számára biztosítanak: folyó 1889-ik évi szeptember hó 24. és 25-öik nappajra Kolozsvárra összehívandónak ítéltém és az Urnak szent nevében ezennel összehívom. A gyűlésnek tárgysorozatát a következőkben foglalom össze: Az erdélyi róm. kath. igazgatótanács évi jelentése, s ennek kapcsán főképen: a) a lelkeszi Congrua fölemelése ügyében eddig tett intézkedés bejelentése, b) a fogarasi, hátszegi és rodnói gör. kath. püspöki helynökök illetményének az erd. róm. kath. vallásalap terhérol levétele, c) a brassói főgymnasium magán alapjának az odaváló hitközségtől átvétele s a főgymnasium ellátásának az erd. róm. kath. vallásalap terhére rendszeresítése, d) az 188⁹/₉ tanévi tan és neve-

lésgyűjtemény, e) a esiksomlyói internatus első évi működésének eredménye és házi rendtartása, f) az igazgatótanácsai és uradalmi tisztviselők fegyelmi szabályzatára vonatkozó javaslat, g) az uradalmi bizottságok jelentése, h) az erdélyi róm. kath. alapok tulajdonában levő erdélyi földterhelmentesítési kötvények Conversionsójának eredménye, i) az igazgatótanácsnak szabályszerű kilépés folytán kiegészítése és alelnök választása. Minek folytán van szerencsém felkérni, hogy a folyó évi szeptember hó 24-ére ezennel kihirdetett Statusgyűlésre megjelenni, a tanácskozásokban, melyek a róm. kath. lyceum dísztermében fognak megtartatni, résztvenni és megjelenéséről vagy netalán akadályoztatásáról az igazgatótanácsot mielőbb értesíteni sziveskedjék. Kelt, Piskiben 1889-ik évi augusztus hó 24-én. Lőnhart Ferencz, s. k. erdélyi püspök.

— **Nyilvános köszönet.** Kegyelmes főpásztorunk, Lőnhart Ferencz erdélyi püspök ur ő nagyméltósága a székeskeresztúri anyaegyházhoz tartozó bethfalvi fiókegyházat két haranggal kegyeskedvén megajándékozni: alólirottak kedves kötelességet teljesítünk, midőn e becses ajándékért fejedelemi bőkezűségű jötevőnknek a nyilvánosság előtt is szívből fakadt köszönetet mondunk. Bethfalva, 1889. aug. 20. A bethfalvi katolikusok nevében: Bíró Mihály s. k. Benkő Antal, Csíki János, Salamon Miklós.

— **Pályázat (41)** A esikmadarasi róm. kath. kántortanítói állomásra f. évi szeptember hó 1-ig terjedő határ idővel ezennel pályázat hirdettetik. — Ezen állomás évi jövedelmét teszi: 1.) A községi pénztárból évi 260 forint előleges havi részletekben. 2.) 1 hold másod, és 1 hold harmad osztályú szántó. — 3.) 5 szekér szénát termő, s minden évben használható kaszáló. — 4.) 8 öl részben lágy, részben kemény tűzifa. 5.) Stolából átlag 40 forint. 6.) Ajtóas alapítványból 3 frt 25 kr. 7.) Kényelmes lakás, 2 szoba, 1 kamara, sütőház színnel, gabonás, esűr, istálló, és sertésöl. 8.) Szabad legeltetés. Pályázni kívánók keresztlevél, kántortanítói oklevél, s eddigi működéseikről szóló bizonyítványokkal ellátott folyamodványukat f. évi sept. 2-ig alóliirhoz adják be. Személyes jelentkezés előnyben részesülhetnek. Csík-Madaras, 1889 augusztus 10-én. Puskás Tamás, plebános.

— **Pályázat. (42)** Az udm. Zetelaki róm. kath. elemi népiskolánál üresedésbe jött segédkántor és 3-ik tanítói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelmét képezi a.) 35 kalongya rozs 30 kalongya zab. b.) 100 frt o. é. oszpora. c.) 60 frt o. é. az iskola alaphól. d.) $2\frac{1}{2}$ öl kemény tűzifa. e.) mintegy 15 frt stelláris jövedelem. f.) Kiltásba van helyezve 20 frt o. é. az iskola erdő jövedekéből. Ezeket kivül, még tisztességes lakás. Kötelmei lesznek: a kántorsegédi teendőknél kivül, a harangozási és sekrestyési kötelességek végzése együttesen más két társával. Pályázni kívánók okleveles egyének kellőleg felszerelt folyamodványukat folyó évi augusztus 31-ig bezárólag alóliirt iskolaszéki elnökhöz terjesszék be. Személyesen megjelenők előnyben részesülnek. A véglegesítés egy jó sikerrel végzett próba év után történik meg. Zetelakán, 1889. augusztus 13-án. Andrássy József isk. széki elnök.

— **Pályázat. (43)** A győ-uifalvi róm. kath. segédkántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Ezen állomás évi jövedelme: 1) képéből 60 kalongya rozs és 60 kalongya zab; 2) Oszporából 30 frt; 3) Stolából mintegy 20—25 frt; 4) Szemisealapítványból járulék 2 frt 50 kr; 5) 40—45 terü bükkfa; 6) 96 frt havi részletekben a templom pénztárából

figetve; 7) Külön udvaron 2 szoba és konyhából álló tisztességes lakás, gazdasági épületekkel és egy kis veteményes kerttel. — Kötelmek: A segédkántori, sekrestyési és templom tisztántartási teendők és önálló rendes tanítás. Pályázni akarók tanképesítési oklevél, eddigi szolgálati bizonyítvány és más szükséges okmányokkal kellőleg felszerelt kérelmeiket legkésőbb Szeptember 15-éig alóliirhoz küldjék vagy személyesen nyújtják be, minthogy az ének és orgonálásból való próbára megjelenők a választásnál előnnyel bírnak. Győ-Ujfaluban 1889 Augusztus hó 19-én. Molnár János plebános iskolaszéki elnök.

— **Pályázat. (44)** A segesvár róm. kath. elemi népiskolánál üresedésbe jött tanítói állomásra pályázat hirdettetik. — Jövedelem évi 400 frt. készpénz: 2 öl tűzi fa s egy szobából álló lakás. — Tanítási nyelv: magyar, azonban az állást elnyerni óhajtónak a német nyelvet is bírnia kell. Az orgonálásban való jártasság megkívánatik. A kellően felszerelt pályázati kéresek, az illetékes előjáróság útján f. é. szept. 20. bezárólag alóliirt hivatalhoz mulhatatlanul beküldendők. Segesvárt, 1889. auguszt. hó 28-án, Nagyküküllőmegye, Weiss József, plebános. isk. sz. elnök.

— **Pályázat. (45)** A szászrégeni róm. kath. kántortanítói állomás üresedésbe jöven, arra pályázat hirdettetik. Ezen állomás évi jövedelmei következők: 1) 350 frt utólagos havi részletekben, (melyből 12 frt iskola fűtés czímén); 2) 10 frt iskola sepiés és fűtőanyag pótlására; 3) kegyesalapítványból 41 frt; 4) Stolapénz 60—65 frt; 5) 1178 négyszög öl szántó haszonélvezete; 6) alkalmas két szoba, egy konyhából álló lakás, pincze és kis veteményes kerttel. A pályázni akarók felhivatnak, hogy tanképesítő oklevél és eddigi alkalmazásukról szóló bizonyítványokkal felszerelt kérvényeiket folyó évi szeptember 29-ig adják be, és ezen határidőig valamelyik vasárnapon próbatételre jelenjenek meg. Szász-Régen 1889 aug. 28-án. Finta István isk. svéki elnök.

— **Pályázat. (46)** A Csík-szent-mihályi róm. kath. elemi népiskolánál a segédkántor tanítói állomás üresedésbe jöven arra pályázat nyittatik. Fizetése a község pénztárából 150 frt, havi előleges részletekben, oszporából 50 frt, 22 kalongya ősz, 22 kalongya tavasz gabona, 6 öl lágy tűzifa, 100 öl veteményes kert, Stolából 10 frt, két lakszoba és egy kamara. Csűr, istálló, sertés-öl, sütőház a kántorral közösen használva. Pályázni akarók kellően okmányolt folyamodványukat folyó évi szeptember 21-ik napjáig küldjék be. Csík-szt-mihályi u. p. Csík-Szépviz. Az iskolaszéki elnöksége.

— **Pályázat. (47)** A gyergyó-remetei római kath. elemi központi iskolának nótanítói állomására pályázat hirdettetik a következő javadalommal: 1) Háromszáz forint o. é. 12 havi előleges részletekben a község pénztárából. 2) 30 frt o. é. lakbérre; 3) Hat öl lágy tűzifa saját szükségére. A pályázni kívánók római katolikusok, és férjteleneek, és elemi iskolai tanképesítő oklevéllel s egyéb szükséges okmányokkal kellőleg felszerelt folyamodványukat folyó 1889-ik év szeptember 15-ig alóliirhoz küldjék be. — Megválasztásuk esetén, egy évi sikeres tanítás után, az állandósítás foganatosítható. Győ-Remete 1889. Augusztus 25. Betegh Imre iskolaszéki elnöke.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: PÁL ISTVÁN.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PÁL ANTAL, STRAUBERT ÖDÖN, ZLAMAL AGOST.